

Vurdering av personens beste i sak om voksenadopsjon

24.3.2023 (2022/2921)

Saken gjelder adopsjon av en person som har fylt 18 år (voksenadopsjon). Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir) avslo en søknad fra en stefar om å adoptere stedatteren fordi det ikke var klart sannsynlig at adopsjon ville bli til beste for henne, jf. adopsjonsloven § 16 første ledd første punktum. Bufdir la avgjørende vekt på at stedatteren hadde hatt kontakt med sin avdøde (biologiske) far i oppveksten, og at hun i barne- og ungdomsårene hadde hatt et forhold til hans slekt. Rundskriv Bufdir-2020-9002 punkt 7.3.2 sto sentralt i Bufdirs tolkning av regelverket.

Ombudet har kommet til at Bufdir i vurderingen av hva som vil bli «til beste for personen» i denne saken, har tillagt forholdet stedatteren hadde til sin biologiske far og hans slekt større vekt enn det er rettslig grunnlag for. Tilknytningen til stefaren og hennes eget syn på hva som vil bli til hennes beste er samtidig tillagt for liten vekt.

Ombudet mener rundskriv Bufdir-2020-9002 punkt 7.3.2 ikke er i samsvar med gjeldende rett.

Ombudet ber Bufdir behandle saken på nytt og bringe rundskriv Bufdir-2020-9002 punkt 7.3.2 i samsvar med adopsjonslovens § 16.

Sakens bakgrunn

- 1) I 2019 søkte A (stefar) om å adoptere stedatteren B, som da var 39 år. I søknaden opplyste han at stedatteren hadde vært som en datter for ham siden han flyttet sammen med henne og moren da hun var åtte år. Stedatteren bodde sammen med sin biologiske far frem til hun var seks år. Året etter flyttet faren sørover, og hun tilbrakte etter det sommerferiene sammen med ham frem til hans død i 1992, da hun var tolv år.
- 2) Søknaden ble avslått av Barne- ungdoms- og familieetaten 11. desember 2019. Barne- ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir) stadfestet avslaget i vedtak 1. april 2020. Begrunnelsen for avslaget var at det ikke var klart sannsynlig at adopsjon ville bli til beste for stedatteren. Bufdir la til grunn at det i utgangspunktet ikke fremsto som naturlig å bryte den rettslige tilknytningen til biologisk slekt dersom personen hadde hatt kontakt med forelderen i oppveksten slik det fremgår i rundskriv Bufdir-2020-9002 punkt 7.3.2. Bufdir la avgjørende vekt på kontakten stedatteren hadde hatt med sin biologiske far.
- 3) Stefaren brakte saken inn til Sivilombudet. Ombudet undersøkte saken og uttalte 26. november 2021 i sak SOM-2021-520 at Bufdirs utgangspunkt for vurdering av saken var feil. Ombudet mente at det ikke kunne legges til grunn, slik Bufdir hadde gjort, at voksne generelt «ikke har behov for en ny rettslig familietilknytning» og at voksne «ikke har behov for å bli adoptert». Videre uttalte ombudet at forholdet stedatteren hadde hatt til sin avdøde far og familierelasjonen til hennes opprinnelige slekt ble tillagt større vekt enn det var rettslig grunnlag for. Tilknytningen mellom stefaren og stedatteren, og stedatterens eget syn på hva som vil bli til hennes beste, ble tillagt for liten vekt. Ombudet ba derfor Bufdir behandle saken på nytt.
- 4) Bufdir fattet 21. februar 2022 nytt vedtak i saken med samme resultat. Vedtaket var begrunnet slik:

«Vi har etter en helhetlig vurdering kommet til at momentene som taler for å etablere en rettslig familietilknytning mellom deg og [stedatteren], totalt sett ikke veier klart tyngre enn momentene som taler for å bevare hennes rettslige

familietilknytning til biologisk far og hans slekt. Etter vårt syn tilsier det gode far-datter-forholdet hun hadde til faren gjennom størstedelen av oppveksten og at hun i barne- og ungdomsårene også hadde et etablert forhold til farens slekt, at vilkårene for å innvilge adopsjon ikke er oppfylt. Dette gjelder selv om det er lenge siden [stedatterens] far døde, at [stedatteren] har et langvarig forhold til deg, at hun selv ønsker å bli adoptert og adopsjon vil likestille henne med hennes to yngre halvsøsken. At hun som voksen har hatt liten kontakt med farens familie og flere av familiemedlemmene nå er døde, endrer ikke vår vurdering.»

- 5) Den nye avgjørelsen ble deretter klaget inn til ombudet.

Våre undersøkelser

- 5) Vi fant grunn til å undersøke deler av Bufdirs seneste avgjørelse. I brev 5. mai 2022 ba vi blant annet Bufdir redegjøre nærmere for praksisen det ble vist til, når de i vedtaket skrev at det i tråd med «langvarig praksis» måtte legges betydelig vekt på at stedatteren hadde hatt en god far-datter relasjon til sin biologiske far gjennom størstedelen av sin oppvekst. Bufdir svarte at praksisen kom til uttrykk i rundskriv til adopsjonslovene 1986 og 2017, og presiserte at normal kontakt med biologisk forelder over tid i barne- og ungdomsårene vil være et tungtveiende argument mot å innvilge adopsjon av voksne.
- 7) Vi spurte også om Bufdir kunne redegjøre for hvordan praksisen de viste til ble vurdert opp mot beskrivelsen av gjeldende rett i forarbeidene til adopsjonsloven. Bufdir svarte at praksisen var i tråd med gjeldende rett slik den ble beskrevet i NOU 2014:9 punkt 12.1 og Prop. 88 L (2016-2017) punkt 11.2. Bufdir understreket at Barne- og likestillingsdepartementet i proposisjonens punkt 11.6.1 skrev at dagjeldende restriktive praksis skulle videreføres.
- 3) På spørsmål om Bufdir kunne redegjøre for bakgrunnen for at forholdet mellom stedatteren og hennes biologiske far nå ble beskrevet som godt, svarte Bufdir at de kunne ha brukt stedatterens egne ord om at forholdet var «helt normalt», men at dette ikke hadde hatt betydning for deres vurdering av saken. På spørsmål om Bufdir kunne redegjøre for hva de hadde ment

når det ble vist til at stedatteren «fortsatt» hadde kontakt med en onkel, svarte Bufdir at de ikke var kjent med hva kontakten besto i, men at det ikke hadde vært avgjørende for deres vurdering.

- 9) I vårt undersøkelsesbrev viste vi til at det i punkt 3.1. i Meld. St. 4 (2021-2022) fremgikk at departementet hadde gitt Bufdir i oppdrag å endre retningslinjene om stebarnsadoptsjon av voksne slik at personens mening ble vektet tyngre. På spørsmål om hvordan Bufdir hadde fulgt opp dette, svarte Bufdir at departementet den 10. mars 2021 hadde bedt om at Bufdir gjennomgikk retningslinjene for å sikre at disse var i samsvar med lov og forarbeider. Som en følge av dette ble det foretatt enkelte presiseringer i rundskriv Bufdir-2020-9002 punkt 6.1.1 om beviskravet «klart sannsynlig» og punkt 7.3 om skjønnsutøvelsen ved adopsjon av voksne.
- 10) I brev til Bufdir 17. oktober 2022 stilte vi oppfølgingsspørsmål om hvordan endringene innebar at personens mening skulle vektet tyngre i saker om voksenadoptsjon. Bufdir svarte at argumenter som talte for adopsjon generelt ville få større rettslig betydning ved at det i punkt 6.1.1 ikke lenger sto at den som treffer beslutningen «ikke skal være i tvil om at adopsjon vil være til barnets beste». I punkt 7.3 ble det inntatt en presisering som innebar at det totalt sett kunne være til beste for en voksen å få en ny rettslig familietilknytning selv om familietilknytningen til biologisk slekt isolert sett talte mot adopsjon. Bufdir presiserte at det etter gjeldende rett ikke kunne legges avgjørende vekt på adopsjonsønske til en voksen person som søkes adoptert.
- 11) Bufdirs svar er nærmere omtalt under Sivilombudets syn på saken.
- 12) Stefaren kom med sine merknader til Bufdirs svar på undersøkelsen. Han gjorde blant annet gjeldende at Bufdir ikke hadde tillagt hans forhold til stedatteren og stedatterens egen mening tilstrekkelig vekt.

Sivilombudets syn på saken

- 13) Saken gjelder Bufdirs vurdering av om det var «klart sannsynlig at adopsjonen vil bli til beste» for søkerens stedatter, jf. adopsjonsloven § 16 første ledd første punktum.
- 14) Ombudet har i sak SOM-2021-520 undersøkt Bufdirs tidligere avgjørelse i saken. Et sentralt spørsmål var om det kunne legges avgjørende vekt på hensynet til å bevare biologiske bånd til far når han var død. Ombudet uttalte blant annet at hensynet til å bevare biologiske bånd generelt særlig gjør seg gjeldende overfor foreldre, men at vekten av forholdet blir en annen der det ikke lenger er en eksisterende relasjon. Ombudet mente derfor at Bufdir hadde tillagt forholdet stedatteren hadde hatt til sin biologiske far større vekt enn det var rettslig grunnlag for.
- 15) Bufdir behandlet saken på nytt. I det nye vedtaket skrev Bufdir at selv om adopsjon ikke ville medføre brudd i et bestående forhold mellom søkers stedatter og hennes biologiske far, så måtte det legges betydelig vekt på at de hadde hatt et forhold i stedatterens oppvekst.
- 16) Spørsmålet er om Bufdir også ved sin nye behandling av saken har lagt større vekt på stedatterens forhold til sin biologiske far enn det som følger av adopsjonsloven. Det er også et spørsmål om Bufdir har tillagt stedatterens egen mening om hva som vil bli til hennes beste, mindre vekt enn det er rettslig grunnlag for.

1. Rettslig utgangspunkt

- 17) Voksenadopsjon er regulert i adopsjonsloven § 16 første ledd som lyder:

«En person som har fylt 18 år, kan adopteres bare hvis det er *klart sannsynlig at adopsjonen vil bli til beste for personen*. Adopsjonssøkeren må dessuten ha oppfostret personen i minst 6 år, med mindre andre særlige grunner taler for adopsjon. I vurderingen skal det legges særlig vekt på tilknytningen mellom søkeren og den som søkes adoptert, den familietilknytning som måtte falle bort ved adopsjonen, og eventuelle søsken som søkeren skal adoptere samtidig.» (ombudets kursivering).

- 18) Bestemmelsen oppstiller et vilkår om at adopsjon må bli «til beste for personen». Rent språklig må ordlyden forstås slik at det må foretas en vurdering og vekting av eventuelt negative og positive innvirkninger adopsjon vil få for personen. Prognosekravet innebærer at personen bare kan adopteres hvis adopsjon «klart sannsynlig» vil gi det beste resultatet for personen det gjelder. I SOM-2021-520 uttalte ombudet følgende om denne vurderingen:

«Prognosen om hva som «vil bli til beste» for en person beror på en skjønnsmessig vurdering. Det framgår av forarbeidene at vilkåret om personens beste i stor grad skal tolkes på samme måte som hensynet til barnets beste i adopsjonsloven § 4, jf. Prop. 88 L (2016-2017) kapittel 11.6.2. Ved adopsjon av barn skal barnets mening tillegges vekt i samsvar med dets alder og modenhet, jf. adopsjonsloven § 9 første ledd. Som et utgangspunkt er det derfor vanskelig å tenke seg at adopsjonsmyndigheten kan foreta en forsvarlig vurdering av vilkåret om personens beste, uten å legge betydelig vekt på hva den voksne personen selv ønsker og hva denne hevder at vil bli til sitt eget beste. Unntak kan tenkes, for eksempel hvis det foreligger forhold som tyder på at personens uttalte ønsker ikke gir uttrykk for dennes frie vilje eller dersom motivasjonen ligger utenfor adopsjonslovens formål.»

- 19) Bestemmelsen oppstiller også et vilkår om at søker har oppfostret vedkommende i minst 6 år, jf. § 16 første ledd andre punktum. Formålet med voksenadopsjon er å rettslig anerkjenne at det eksisterer et bånd tilsvarende forholdet mellom barn og foreldre, jf. adopsjonsloven § 1 annet ledd. I Prop. 88 L (2016-2017) punkt 11.6.4 uttalte departementet at vilkåret om oppfostringstid er viktig for å kunne fastslå at det eksisterer et slikt forhold.
- 20) Det kan gjøres unntak fra oppfostringsvilkåret dersom «særlige grunner» taler for adopsjon. Tilknytningen mellom søkeren og den som søkes adoptert, og hensynet til den familietilknytning som måtte falle bort, er momenter som særlig skal vektlegges, jf. § 16 første ledd tredje punktum.
- 21) I tilfeller der biologisk forelder er død, vil det ikke eksistere en tilknytning til forelderen som faller bort ved adopsjon. Slike tilfeller åpner i større grad for adopsjon, jf. merknaden til § 16 i Prop. 88 L (2016-2017). Det er imidlertid ikke tilstrekkelig at opprinnelig forelder til den som søkes adoptert er død. Det må være etablert et foreldre-barn-forhold mellom adopsjonssøker

og den som søkes adoptert, jf. Prop. 88 L (2016-2017) punkt 11.6.5. Dersom det er etablert et slikt forhold, må det foretas en vurdering av om adopsjon vil bli til beste for personen.

22) Formålet med adopsjon er nedfelt i adopsjonsloven § 1 som lyder:

«Formålet med loven er at adopterte barn skal få en trygg oppvekst ved at det etableres varige, rettslige bånd som tilsvarer forholdet mellom barn og foreldre.

Ved adopsjon av personer som er fylt 18 år, er formålet med loven å bekrefte rettslig eksisterende bånd tilsvarende forholdet mellom barn og foreldre.»

23) Formålet med en adopsjonssøknad skulle ifølge departementet stå sentralt i vurderingen av en sak om voksenadopsjon. I merknadene til § 16 i Prop. 88 L (2016-2017) står det:

«En særskilt utfordring ved adopsjon av voksne er at de involverte partene i første rekke kan ønske adopsjon for å oppnå rettsvirkninger etter andre lovregler, for eksempel at den som skal søkes adoptert skal ta arv eller få odel til en eiendom. På samme måte som etter gjeldende adopsjonslov, skal adopsjonsmyndighetene avslå søknader hvor primærformålet ligger utenfor adopsjonsloven.

Adopsjon av voksne skal være forbeholdt relasjoner hvor det har en egenverdi at det offentlige ved adopsjonen anerkjenner og bekrefter rettslig et etablert følelsesmessig forhold.»

24) I proposisjonens punkt 11.6.2 står det:

«Adopsjon er dermed ikke et verktøy som skal kunne benyttes for å etablere og løse opp familierelasjoner ut fra hva partene er blitt enige om. Departementet går inn for at gjeldende restriktive praksis ved adopsjon av voksne personer videreføres.»

- 25) Ombudet forstår uttalelsene i forarbeidene slik at adopsjonsmyndighetene skal hindre misbruk av adopsjonsinstituttet ved kun å innvilge adopsjonssøknader der søknaden er begrunnet i formålet med voksenadopsjon.
- 26) Bufdir har i sitt siste vedtak lagt til grunn at:
- «Det kan ha en egenverdi for den som søkes adoptert å få en rettslig familietilknytning til søker. Selv om en voksen kan oppleve adopsjon som nødvendig, er likevel utgangspunktet at adopsjon normalt får liten praktisk betydning for voksne. Adgangen til adopsjon av voksne er derfor ment å være snever.»
- 27) Avsnittet kan gi et inntrykk av at Bufdir legger til grunn et utgangspunkt om at adgangen til adopsjon av voksne skal være snever fordi adopsjon normalt får liten praktisk betydning for voksne. Ombudet er ikke enig i dette.
- 28) Før gjeldende adopsjonslov trådte i kraft fremgikk ikke adgangen til voksenadopsjon uttrykkelig av loven. I forarbeidene til gjeldende adopsjonslov drøftet departementet om det burde være adgang til å adoptere voksne. I Prop. 88 L (2016-2017) punkt 11.6.1 står det:
- «Departementet har vurdert om adgangen til å adoptere personer over 18 år bør videreføres. Som myndig kan en selv bestemme hvor en vil bo, hvilken kontakt en vil ha med foreldre og øvrig familie, og ellers bestemme over egen person. Gode og nære relasjoner til steforeldre, fosterforeldre eller lignende kan opprettholdes uavhengig av forholdet til opprinnelige foreldre. Adopsjon av voksen kan begrunnes med at det har egenverdi at det offentlige anerkjenner og bekrefter rettslig et etablert følelsesmessig forhold innenfor rammen av et familie- og privatliv [...]. Noen kan oppleve en slik anerkjennelse og bekreftelse som en nødvendighet. Likevel vil utgangspunktet være at adopsjon av voksne normalt får liten praktisk betydning for den adopsjonen gjelder. [...] I likhet med utvalget har departementet kommet til at det fortsatt bør åpnes for adopsjon av personer over 18 år.»
- 29) Ombudet forstår det slik at departementet la til grunn at adopsjon av voksne normalt får liten praktisk betydning for den adopsjonen gjelder, men at adgangen til voksenadopsjon allikevel burde videreføres fordi det har en egenverdi at det offentlige anerkjenner et etablert følelsesmessig forhold, og at det for noen kan oppleves som en nødvendighet.

- 30) Adgangen til voksenadopsjon skulle være snever, men med en annen begrunnelse enn den Bufdir har gjengitt i vedtaket. I Prop. 88 L (2016-2017) punkt 11.6.1 står det:
- «Adgangen til adopsjon av personer som har fylt 18 år bør fortsatt være snever fordi hovedformålet med adopsjon er et annet når adopsjonssøkerne ikke lenger skal oppfostre den som søkes adoptert. Adopsjon av personer over 18 år skal bekrefte rettslig bånd som eksisterer fra før mellom den som skal adoptere og den som blir adoptert, jf. forslaget til formålsbestemmelse i § 1 andre ledd.»
- 31) Her fremgår det at adgangen til voksenadopsjon skulle være snever fordi formålet ved adopsjon av voksne er et annet enn formålet ved adopsjon av barn.
- 32) Før adopsjonsloven trådte i kraft gjaldt ikke et krav til oppfostringstid. Det måtte da foretas en vurdering av om søker hadde oppfostret vedkommende, eller om det forelå andre særlige grunner for å innvilge adopsjonssøknaden, jf. rundskriv Q-2016-1045 punkt 7.1.5. Ved å innta et vilkår om minst 6 års oppfostringstid i loven, ble vurderingen av om søker hadde oppfostret vedkommende operasjonalisert. Adgangen til voksenadopsjon dersom søker ikke hadde oppfostret vedkommende i minst 6 år ble i tillegg inntatt som en snever sikkerhetsventil i tilfeller der det forelå «særlige grunner», jf. Prop. 88 L (2016-2017) punkt 11.6.5.
- 33) Gjennomgangen over viser at adgangen til voksenadopsjon skal være snever fordi adopsjon av voksne skal være forbeholdt tilfeller hvor det har en egenverdi at det offentlige anerkjenner og bekrefter rettslig et etablert følelsesmessig forhold tilsvarende forholdet mellom barn og foreldre, jf. adopsjonsloven § 1 andre ledd. Vilåret om minst 6 års oppfostringstid i adopsjonsloven § 16 første ledd andre punktum er ment som et objektive mål for å kunne fastslå om det eksisterer et slikt forhold. Dersom øvrige konstaterbare forhold ikke trekker i en annen retning, vil vurderingen av om det eksisterer et slikt forhold etter ombudets syn vanskelig kunne besvares av andre enn partene selv. Adopsjonsmyndighetene skal imidlertid hindre misbruk av adopsjonsinstituttet. I tilfeller der primærformålet med søknaden ligger utenfor adopsjonsloven skal søknaden avslås. Adgangen til voksenadopsjon skal derfor være snever. Adgangen skal ikke være snever fordi adopsjon normalt får «liten praktisk betydning for voksne».

2. Vekten av personens egen mening

- 34) Ved adopsjon av barn skal barnets mening tillegges vekt i samsvar dets alder og modenhet. Jo eldre og mer modent barnet er, dess større vekt skal barnets mening ha. Dette gjør seg enn mer gjeldende i en sak om voksenadopsjon. I SOM-2021-520 la ombudet til grunn at det som et utgangspunkt er vanskelig å tenke seg at adopsjonsmyndigheten kan foreta en forsvarlig vurdering av vilkåret om «personens beste», uten å legge betydelig vekt på hva den voksne personen selv ønsker, og hva denne hevder at vil bli til sitt eget beste. Unntak kan tenkes, for eksempel hvis motivasjonen for søknaden ligger utenfor adopsjonslovens formål. Dersom hovedmotivet for adopsjonsønsket er et annet enn formålet med voksenadopsjon slik det fremkommer i adopsjonsloven § 1 andre ledd, skal adopsjonssøknaden i utgangspunktet avslås, jf. merknadene til § 16 i Prop. 88 L (2016-2017).
- 35) Bufdir har i svaret på ombudets oppfølgingsspørsmål skrevet at det etter gjeldende rett generelt ikke kan legges avgjørende vekt på adopsjonsønsket til en voksen som søkes adoptert, fordi vurderingen av hva som vil bli til personens beste er en myndighetsoppgave som ikke kan overlates til personen selv.
- 36) Ombudet er enig i at personens adopsjonsønske alene ikke kan tillegges avgjørende vekt. Adopsjonsmyndigheten må foreta en vurdering av alle relevante momenter i saken. I denne vurderingen vil – som ombudet har vært inne på – oppfatningen til den som søkes adoptert være sentral.
- 37) Stortinget har også uttalt seg om vekten av personens egen mening i saker om voksenadopsjon. Den 4. mai 2021 fattet Stortinget følgende anmodningsvedtak:
- «Stortinget ber regjeringen sikre at det myndige barnets mening vektet tyngre i saker om voksen stebarnsadopsjon.»
- 38) I melding St. 4 (2021-2022) fra SMK til Stortinget punkt 3.1 fremgår følgende om departementets oppfølging av vedtaket:
- «Vedtaket blei gjort i samband med handsaminga av eit representantforslag om vaksen stebarnsadopsjon, jf. Dok. 8:107 S (2020–2021) og Innst. 347 S (2020–2021). Som følgje av ei sak som var klaga inn for Sivilombodet og utsegna

frå ombudet i saka, viste det seg at retningslinjene som gjeld vaksenadopsjon, ikkje var godt i samsvar med lov, forskrift og forarbeid. På bakgrunn av dette fekk Bufdir i oppgåve å endre retningslinjene om stebarnsadopsjon slik at meininga til det myndige barnet blir vekta tyngre i saker om vaksen stebarnsadopsjon. Parallelt med Bufdir sitt arbeid med å endre retningslinjene gjorde Stortinget dette oppmodingsvedtaket. Bufdir er gjort merksam på vedtaket og arbeider med å endre retningslinjene slik at disse er godt i samsvar med lov og forarbeid.

Departementet reknar vedtaket som følgt opp.»

- 39) Bufdir endret i april 2021 rundskriv Bufdir-2020-9002 i tråd med uttalelse SOM-2019-3344, der ombudet uttalte at det ved vaksenadopsjon ikke kan stilles vilkår om samtykke fra tidligere ektefelle som er forelder til «barnet» i saken. Vekten av myndige personers mening var ikke tema i ombudets uttalelse.
- 40) Bufdir har opplyst at departementet 10. mars 2021 ba om at adopsjonsrundskrivet ble gjennomgått for å sikre at det var godt i samsvar med lov og forarbeider. Som en følge av dette ble det i punkt 6.1.1 om beviskravet «klart sannsynlig», tatt ut en setning om at «den som treffer beslutningen ikke skal være i tvil om at adopsjon vil bli til personens beste», og i punkt 7.3 tydeliggjort at ikke enhver kontakt med biologisk forelder i oppveksten er tilstrekkelig til å avslå en søknad om vaksenadopsjon. Endringene omtaler ikke direkte vekten av personens egen mening.
- 41) Slik saken er opplyst, har departementet bedt Bufdir om å sikre at retningslinjene er i samsvar med lov og forarbeider. Bufdir er gjort oppmerksom på Stortingets anmodningsvedtak, men det synes foreløpig ikke å ha vært gjort endringer som fører til at det myndige barnets mening vektes tyngre i saker om vaksen stebarnsadopsjon.
- 42) Selv om det ikke er gjort slike endringer i rundskrivet, følger det av en naturlig språklig forståelse av lovens ordlyd, at adopsjonsmyndighetene må legge større vekt på personens egen mening, enn det som fremgår av någjeldende rundskriv, jf. også SOM-2021-520. I tilfeller der adopsjonssøknaden ligger innenfor formålet med vaksenadopsjon, må det i vurderingen av om adopsjon vil bli til personens beste, som et utgangspunkt legges betydelig vekt på hva personen selv hevder at vil bli til sitt eget beste.

3. Vekten av relasjonen til biologisk forelder

- 13) I vedtaket legger Bufdir til grunn at det «i tråd med langvarig praksis [må] legges betydelig vekt på at [stedatteren og hennes biologiske far] hadde en god far-datter relasjon til hverandre gjennom størstedelen av [stedatterens] oppvekst». I svaret på ombudets oppfølgingsspørsmål presiserte Bufdir at hensynet til å bevare biologiske bånd som rettslige bånd generelt tillegges stor vekt i alle adopsjonssaker.
- 14) Hensynet til å bevare biologiske bånd som rettslige bånd vil, slik ombudet ser det, generelt ha ulik vekt i saker om adopsjon av henholdsvis barn og voksne. I merknadene til formålsbestemmelsen i Prop. 88 L (2016-2017) er forskjellen på adopsjon av barn og voksne beskrevet slik:
- «Ved adopsjon av barn setter samfunnet opp en rettslig ramme som barnets fortsatte sosiale utvikling skal skje innenfor. Ved adopsjon av voksne har den sosiale utviklingen skjedd, og de involverte ønsker samfunnets aksept i form av å etablere rettslige bånd. Det er derfor nødvendig med en egen formålsbestemmelse om adopsjon av voksne.»
- 15) Ombudet er enig i at hensynet til å bevare biologiske bånd med tyngde gjør seg gjeldende i saker om adopsjon av barn. I slike saker er utgangspunktet at det generelt eksisterer sterke følelsesmessige bånd mellom foreldre og barn som ikke bør brytes. Hensynet til å gi barn en trygg oppvekst ved at det etableres varige rettslige bånd som tilsvarer forholdet mellom barn og foreldre kan allikevel begrunne adopsjon, jf. adopsjonsloven § 1 første ledd. Ved adopsjon av voksne er utgangspunktet at det allerede eksisterer «bånd tilsvarende forholdet mellom barn og foreldre», mellom den som skal adopteres og søker. Formålet med adopsjon er at myndighetene rettslig anerkjenner dette forholdet, jf. adopsjonsloven § 1 annet ledd.
- 16) Det sentrale vurderingstemaet er hva som vil bli «til beste» for personen. Bufdir gir uttrykk for at det ved den vurderingen må legges til grunn at dersom en person som søkes adoptert har hatt kontakt med biologisk forelder/foreldre i oppveksten, er utgangspunktet at det ikke framstår som naturlig å bryte den rettslige tilknytningen til biologisk slekt, jf. rundskriv Bufdir-2020-9002 punkt 7.3.2. Som grunnlag for sin tolkning viser Bufdir til rundskrivet og til langvarig praksis. På ombudets

spørsmål om hvor praksisen kommer til uttrykk, viser Bufdir til rundskriv til adopsjonsloven 1986 og 2017. Når det gjelder rundskriv til adopsjonsloven 1986 refererer Bufdir fra rundskriv Q-2002-1045 punkt 7.1.6 avsnitt 8 som i sin helhet lød slik:

«Adopsjonsmyndighetene skal ved utøving av gagnsvurderingen i adopsjonsloven § 2, særlig vurdere om det er naturlig å bryte opp allerede etablerte familierelasjoner ved adopsjon. Hvilken vekt biologiske foreldres uttalelse om adopsjonen eller slik uttalelse fra den eller dem som har hatt foreldreansvaret for barnet skal tillegges, må vurderes konkret ut fra de øvrige momentene i saken. Forholdet til slekt, særlig søsken, vil også være noe myndighetene må legge vekt på.

Generelt sett føres det en streng praksis, særlig der det ikke kan vises til at søker har oppfostret vedkommende fra barneårene.»

- 17) Ordlyden i det seneste rundskrivet til adopsjonsloven 1986, rundskriv Q-2016-1045, var noe annerledes, men meningsinnholdet synes å være det samme.
- 18) I rundskrivene til adopsjonsloven 1986 står det også i kapitlene om voksenadopsjon, at utgangspunktet for vurderingen av en søknad var at bakgrunnen for søknaden som regel var «et ønske om å formalisere et allerede etablert familieforhold», og at et særlig vurderingstema var om en søker hadde oppfostret vedkommende eller om det forelå andre særlige grunner til adopsjon. Et ønske om å formalisere et etablert «familieforhold» måtte særlig vurderes opp mot om det var naturlig å bryte opp allerede etablerte familierelasjoner til biologisk slekt. Hvilken vekt hensynene skulle ha måtte vurderes konkret.
- 19) I Prop. 88 L (2016-2017) punkt 11.2 om dagjeldende rett, fremgikk det at departementet i tråd med rundskrivene la til grunn at praksis var streng, «særlig der det ikke kan vises til at søker har oppfostret den som søkes adoptert fra barneårene og når det ikke foreligger et faktisk foreldre-barn-forhold, jf. Q-2016-1045 s. 21-22». Ved å oppstille et vilkår om seks års oppfostringstid mente departementet at personen ville ha vært i søkerens omsorg fra barneårene, jf. proposisjonens punkt 11.6.4.
- 50) Ombudet kan ikke se at det av rundskriv til adopsjonsloven 1986 eller avsnittene Bufdir har vist til i forarbeidene til adopsjonsloven 2017, fremgår at det generelt skal legges stor vekt på at personen har hatt et forhold til biologisk forelder i

oppveksten. Et slikt synspunkt kom først til uttrykk i rundskrivet til gjeldende adopsjonslov, første gang i Barne- og likestillingsdepartementets rundskriv Q-2018-1245 punkt 7.3.2, og senere i Bufdirs rundskriv Bufdir-2020-9002 punkt 7.3.2 der det står:

«Hvis personen som søkes adoptert har hatt kontakt med biologisk forelder/foreldre i oppveksten, er utgangspunktet at det ikke framstår som naturlig å bryte den rettslige tilknytningen til biologisk slekt.»

- 51) Ombudet forstår det slik at det her legges til grunn et utgangspunkt om at det ikke vil være personens beste å bryte rettslig tilknytning til biologisk slekt ved å bli adoptert, dersom en har hatt kontakt med en biologisk forelder i oppveksten. Etter endringen i rundskrivet i april 2021 nevnt over, er dette utgangspunktet nyansert noe, ved at det i neste avsnitt er lagt til at det «likevel alltid [må gjøres] en konkret vurdering, både av hvilken kontakt (omfang og varighet) personen har hatt med biologiske foreldre og slekt, og av hvilken vekt dette skal tillegges opp mot andre momenter i den helhetlige vurderingen».
- 52) Utover å vise til at det står i rundskrivet, har Bufdir så langt ombudet kan se, ikke begrunnet hvorfor kontakt med biologisk forelder i oppveksten, tillegges avgjørende vekt i vurderingen av om adopsjon vil bli «til beste for personen» i fremtiden.
- 53) I tilfeller der oppfostringsvilkåret er oppfylt, er utgangspunktet at det er etablert et forhold tilsvarende et foreldre-barn-forhold mellom søker og den som søkes adoptert. Det forhold at en person har hatt kontakt med biologisk forelder i oppveksten vil være et relevant moment, men etter ombudets syn gir verken lovens ordlyd, forarbeidene til loven eller retningslinjene til den tidligere loven, støtte for at tidligere kontakt med biologiske foreldre skal ha slik avgjørende vekt som angitt i rundskrivets pkt. 7.3.2, slik det lød fram til 2021. Etter ordlyden i adopsjonsloven § 16 tredje punktum, er det ingenting som trekker i retning av at tilknytningen til biologisk familie skal tillegges større vekt enn tilknytningen mellom søkeren og den som søkes adoptert. Tredje punktum knytter seg riktignok til situasjoner der det er aktuelt å fravike det 6-årige oppfostringskravet. I slike tilfeller må loven etter sin ordlyd i alle fall leses som å likestille hensynet til tilknytningen mellom søkeren og den som søkes adoptert, med hensynet til familietilknytningen som faller bort. Det er samtidig ingen holdepunkter for at hensynet til brudd med tidligere familie, skal ha større vekt der oppfostringstiden er oppfylt.

Slik ombudet ser det er rundskrivet slik det lød fram til endringen i 2021, ikke i samsvar med adopsjonsloven § 16.

- 54) Etter endringen i 2021, jf. over, gir rundskrivet anvisning på en mer nyansert vurdering. Rundskrivet angir likevel at utgangspunktet er at kontakt med biologiske foreldre i oppveksten, fører til at adopsjon ikke skal skje. Etter ombudets syn er det ikke rettslig grunnlag for å ta et slikt utgangspunkt ved vurderingen av hva som er personens beste.

4. Vurdering av hva som vil bli til personens beste i denne saken

- 55) Bufdir mener det ikke er «klart sannsynlig at adopsjonen vil bli til beste» for stedatteren i denne saken. Dette er blant annet begrunnet slik:

«Vi legger også stor vekt på at [stedatter] hadde et bestående far-datter-forhold til faren sin frem til han døde, da hun var 12 år gammel. Selv om [stedatterens] far har vært død i lang tid og adopsjon derfor ikke vil medføre brudd i et bestående forhold til ham, må det i tråd med langvarig praksis legges betydelig vekt på at de hadde en god far-datter relasjon til hverandre gjennom størstedelen av [stedatterens] oppvekst. At de ikke bodde sammen de siste årene han levde og at samværene var begrenset til sommerferiene på grunn av lang reisevei, kan etter vårt syn ikke tillegges særlig vekt.»

- 56) I forbindelse med undersøkelsen har Bufdir opplyst at det ikke hadde betydning for vurderingen av saken om stedatterens forhold til biologisk far var godt. Det avgjørende var at det ble etablert et forhold som varte frem til hans død da hun var tolv år. Bufdir har også opplyst at det heller ikke hadde betydning for deres vurdering av saken om stedatterens siste kontakt med en onkel var i 2007. Det fremgår ikke i begrunnelsen at det er foretatt en konkret vurdering av hvilken verdi det vil ha for stedatteren å bevare det rettslige båndet til sin biologiske familie i fremtiden.
- 57) Formålet med voksenadopsjon innebærer at hensynet til å bevare biologiske bånd som rettslige bånd ikke gjør seg gjeldende med samme styrke i saker om adopsjon av voksne som i saker om adopsjon av barn. Hensynet er likevel relevant også i saker om voksenadopsjon. Ombudet uttalte i SOM-2021-520 at betydningen av tilknytningen til biologisk opphav er en annen

der det ikke lenger eksisterer en relasjon. Etter ombudets syn kan ikke hensynet til biologiske bånd tillegges den vekt Bufdir har gjort i en sak som dette, vurdert opp mot andre relevante momenter. Stedatteren bodde sammen med sin far til hun var seks år og hadde kontakt med ham fram til hans død da hun var tolv år. Relasjonen mellom de to ble brutt for 30 år siden, da faren døde. Når kontakten med farens slekt dessuten har vært liten eller fraværende over mange år, er vekten av hensynet til biologiske bånd tillagt klart større vekt enn det er rettslig grunnlag for, jf. det som fremkommer i punkt 3 ovenfor.

- 58) Ombudet mener etter dette at Bufdir også ved sin nye behandling av saken har tillagt forholdet stedatteren hadde til sin avdøde far og hans slekt større vekt enn det er rettslig grunnlag for i vurderingen av hva som klart sannsynlig vil bli til beste for personen, jf. adopsjonsloven § 16 første ledd første punktum. Tilknytningen mellom stefaren og stedatteren og stedatterens eget syn på hva som vil til hennes beste, er samtidig tillagt for liten vekt.

Konklusjon

- 59) Ombudet har kommet til at Bufdir i vurderingen av hva som vil bli «til beste for personen» i denne saken, har tillagt forholdet stedatteren hadde til sin avdøde far og hans slekt større vekt enn det er rettslig grunnlag for. Tilknytningen til stefaren og hennes eget syn på hva som vil til hennes beste er tillagt for liten vekt.
- 50) Ombudet ber Bufdir behandle saken på nytt, i lys av ombudets merknader. Ombudet ber videre om å bli underrettet om resultatet av den fornyede behandlingen ved kopi av underretning til klager innen åtte uker.
- 51) Ombudet mener rundskriv Bufdir-2020-9002 punkt 7.3.2 ikke er i samsvar med gjeldende rett. Ombudet ber Bufdir bringe rundskrivet i samsvar med adopsjonslovens § 16.

24.3.2023 (2022/2921)